

УДК 811.161.2

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTR.2021.42.28-42>

Шевченко Л.І.

ORCID ID: 0000-0001-6290-2307

Web of Science ResearcherID: AAA-7939-2020

ScopusID: 57214792424

Сизонов Д.Ю.

ORCID ID: 0000-0003-1162-2182

Web of Science ResearcherID: I-1138-2018

ScopusID: 57209321114

КРИТЕРІЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО ТЕКСТУ В ЛІНГВОЕКСПЕРТИЗИ

***Анотація.** Стаття присвячена домінантним характеристикам усного та писемного тексту в аспекті лінгвоекспертології. Аналіз передбачає законодавчо визначену аргументацію щодо лінгвістичних експертиз усного та писемного мовлення, а також наукову інтерпретацію особливостей тексту при фаховому дослідженні. Стверджується, що лінгвістичну експертизу усного / писемного тексту некоректно розглядати лише в контексті криміналістичної експертизи, зокрема авторознавчої чи почеркознавчої, або ж експертизи відеозвукозапису. Підкреслено, що лінгвістична експертиза усного / писемного тексту може бути самостійним типом лінгвістичної експертизи, з відповідно виробленими критеріями та методологічними засадами щодо її проведення та апробації в судовій практиці. Ідеї статті корелюються з міждисциплінарними підходами, зокрема психологічними, соціологічними, медичними та ін., що синтезують критерії якісної діагностики усного / писемного тексту. Авторами зроблено акцент на сучасних методиках, нових дискурсах та принципах аналізу домінантних характеристик усного / писемного тексту в лінгвоекспертній діяльності. Запропоновано орієнтовний перелік діагностичних питань, що є типовими для лінгвістичних експертиз усного / писемного тексту; визначено маркери для ідентифікації текстів названого типу в юридичній практиці. Доведено, що рівень доказовості при комплексному аналізі усних / писемних текстів залежить від глибини і точності фахової аргументації, типологічності запропонованих для дослідження мовних фактів чи їх повторюваності, а також можливості співвіднести аналізовані мовні одиниці усного / писемного тексту з екстралінгвальними факторами, що зумовили появу тексту.*

Ключові слова: текст як вербальна свідомість; усний / письмений текст; характеристики тексту; юрислінгвістика; лінгвістична експертиза; лінгвоекспертний аналіз.

Інформація про автора: Шевченко Лариса Іванівна – член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор; завідувач кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Сизонов Дмитро Юрійович – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: style m k@ukr.net ; dm sizonov@ukr.net

Larysa I. Shevchenko

ORCID ID: 0000-0001-6290-2307

Web of Science ResearcherID: AAA-7939-2020

ScopusID: 57214792424

Dmytro Y. Syzonov

ORCID ID: 0000-0003-1162-2182

Web of Science ResearcherID: I-1138-2018

ScopusID: 57209321114

CRITERIA FOR DIFFERENTIATION OF ORAL AND WRITTEN TEXT IN LINGUISTIC EXPERTISE

Abstract. *The article is devoted to the dominant characteristics of oral and written text in the aspect of linguoexpertology. The analysis provides a legally defined argumentation for linguistic expertise of oral and written speech, as well as a scientific interpretation of the features of the text in professional research. It is argued that the linguistic expertise of an oral / written text should not be considered only in the context of a forensic examination, in particular authorship or handwriting examination, or a video or audio recording examination. It is emphasized that linguistic examination of oral / written text can be an independent type of linguistic expertise, with appropriately developed criteria and methodological principles for its implementation and testing in judicial practice. The ideas of the article correlate with interdisciplinary approaches, in particular psychological, sociological, medical, etc., which synthesize the criteria of qualitative diagnosis of oral / written text. The authors emphasize modern methods, new discourses and principles of analysis of dominant characteristics of oral / written text in linguoexpert activity. An indicative list of diagnostic questions that are typical for linguistic examinations of*

oral / written text is offered; the markers for the identification of texts of this type in legal practice are determined. It is proved that the level of evidence in the complex analysis of oral / written texts depends on the depth and accuracy of professional argumentation, typology of linguistic facts proposed for research or their recurrence, as well as the ability to correlate analyzed linguistic units of oral / written text with extralingual factors that led to the appearance of the text.

Key words: *text as verbal consciousness; oral / written text; text characteristics; legal linguistics; linguistic expertise, linguoexpert analysis.*

Information about the authors: *Shevchenko Larysa Ivanivna – Corresponding Member of NAS of Ukraine, Doctor of Philology, Professor; Head of the Department of Stylistics and Language Communication; Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

Syzonov Dmytro Yuriyovych – PhD, Associate Professor; Associate Professor of the Department of Stylistics and Language Communication; Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.

E-mail: *style_m_k@ukr.net ; dm_sizonov@ukr.net*

Шевченко Л.И.

ORCID: 0000-0001-6290-2307

Web of Science ResearcherID: AAA-7939-2020

ScopusID: 57214792424

Сизонов Д.Ю.

ORCID: 0000-0003-1162-2182

Web of Science ResearcherID: I-1138-2018

ScopusID: 57209321114

КРИТЕРИИ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ УСТНОГО И ПИСЬМЕННОГО ТЕКСТА В ЛИНГВОЭКСПЕРТИЗЕ

Аннотация. *Статья посвящена доминантным характеристикам устного и письменного текста в аспекте лингвоэкспертологии. Анализ предполагает законодательно сформированную аргументацию относительно лингвистических экспертиз устной и письменной речи, а также научную интерпретацию особенностей текста при профессиональном изучении. Утверждается, что лингвистическую экспертизу устного / письменного текста некорректно рассматривать только в контексте криминалистической экспертизы, в частности авторовередческой или почерковедческой, или экспертизы видеоаудиозаписи. Подчеркнуто, что лингвистическая экспертиза устного / письменного текста может быть самостоятельным типом лингвистической экспертизы, с определенными критериями и методологическими принципами относительно ее проведения и*

апробации в судебной практике. Идеи статьи коррелируются с междисциплинарными подходами, в частности психологическими, социологическими, медицинскими и др. Рассматривается доказательный потенциал лингвистических критериев качественной диагностики устного / письменного текста. Авторами сделан акцент на современных методиках, новых дискурсах и принципах анализа доминантных характеристик устного / письменного текста в лингвоэкспертной деятельности. Предложен ориентировочный перечень диагностических вопросов, которые являются типичными для лингвистических экспертиз устного / письменного текста; определены маркеры для идентификации текстов названного типа в юридической практике. Доказано, что уровень доказательности при комплексном анализе устных / письменных текстов зависит от глубины и точности профессиональной аргументации, типологичности предложенных для исследования языковых актов вилы их повторяемости, а также возможности соотносить рассматриваемые языковые единицы устного / письменного текста с экстралингвальными факторами, которые обусловили появление текста.

Ключевые слова: текст как вербальное сознание; устный / письменный текст; характеристики текста; юрислингвистика; лингвистическая экспертиза; лингвоэкспертный анализ.

Информация об авторе: Шевченко Лариса Ивановна – член-корреспондент НАН Украины, доктор филологических наук, профессор; заведующая кафедрой стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Сизонов Дмитро Юрійович – кандидат филологических наук, доцент; доцент кафедры стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Электронный адрес: style_m_k@ukr.net; dm_sizonov@ukr.net

Актуальними в сучасному мовознавстві є дослідницькі аспекти, в яких аналізується фаховий потенціал лінгвіста-експерта, визначаються невирішені проблеми судовоекспертної діяльності, окреслюються межі професійної діяльності лінгвіста-експерта тощо. Йдеться про новітню сферу застосування знань лінгвіста, коли доказовість будується на аргументації щодо точності / неточності слова, його нормативності / ненормативності / варіантності, функціональному потенціалі мовних одиниць, наявності в тексті модальностей різного плану,

вербалізованих у комунікації ситуацій свідомого моделювання конфліктності між реальними подіями, явищами та їх мовною репрезентацією.

Як відомо, критеріями віднесеності до тексту є його "смисловий і граматичний зв'язок, що виявляється в системному та послідовному оформленні мовної комунікації (речень, абзаців, надфразових одиниць), а також складних за структурно-сисловою організацією одиниць – параграфів, розділів, частин та ін." [4, с. 13]. Коли йдеться про характеристики *усного / писемного тексту*, то до загальних характеристик тексту відносимо його ситуативність, завершеність, стильову співмірність, яка передбачає специфічну конструкцію архітектоники, композиції та ідентифікації тексту. Ідентифікація, в такій постановці питання, передбачає в лінгвістичній експертизі фактологічну доведеність тотожності (аналоговості), близькості (конкретних мовно-сислових паралелей і співмірностей) у текстах.

Важливим аргументативним критерієм визначених аспектів аналізу є розуміння характеристик усного і писемного текстів як різних форм комунікативної діяльності людини – мова / мовлення: **мова** – здатність людини говорити, висловлювати свої думки; сукупність загальноприйнятих у межах даного суспільства звукових, словесних і граматичних засобів для формування і формулювання мислення та спілкування; **мовлення** – спілкування людей між собою за допомогою мови; мовна діяльність; передавання інформації для масової аудиторії по радіо й телебаченню [2]⁹.

⁹ Пор. дефініції: **мова державна** – закріплена законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, установах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики [6, с. 70]; **мова літературна** – особлива форма національної мови, що характеризується унормованістю, наддіалектністю, поліфункціональністю, стилістичною диференціацією, регламентованістю, кодифікованістю [1, с. 114]; **мовлення розмовно-побутове** – усний різновид національної мови, що обслуговує повсякденне побутове спілкування, де виявляються загальні властивості усного мовлення –

Говорячи про лінгвістичну експертизу мовлення як окремих типів аналітичної діяльності, наголосимо, що відповідно до *Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень* (2008 р.), вона входить до групи криміналістичних експертиз. Об'єктом лінгвістичної експертизи мовлення є **текст мовного (мовленнєвого) повідомлення або його фрагмент**. Обсяг корисної інформації, яку можна виявити в тексті, залежить не стільки від величини тексту, скільки від ситуації, в якій він був написаний (чи виголошений).

Судово-лінгвістична експертиза мовлення використовує знання з лінгвістики та суміжних з нею наук – психології, соціології, етнології, медицини та нейрології та ін. [7]. Саме тому в *Реєстр методик проведення судових експертиз*¹⁰ пропонується вводити такі методики з проведення лінгвістичної експертизи, які б відповідали складним, синкретичним за формулюванням та передбачуваною аргументацією завданням:

- дати основне і конотативне значення досліджуванам поняттям;
- роз'яснити і витлумачити етимологію і значення слів, словосполучень, сталих словосполучень (фразеологізмів);
- проаналізувати окремі положення тексту (частіше спірного характеру) для встановлення варіативності розуміння в контексті сучасної мовної культури;
- дослідити текст із погляду емоційного забарвлення, особливої експресії висловлення;
- схарактеризувати семантику, граматичні характеристики і стилістику тексту;
- виявити логічні / алогічні особливості різних фрагментів мовленнєвого акту та ін.

Усі ці критерії стосуються міждисциплінарних знань, а тому в суді мають розглядатися комплексно.

спонтанність, лінійний характер, дефіцит, або, навпаки, надмірність мовних засобів та ін. [1, с. 118] та ін.

¹⁰ URL: <https://rmpse.minjust.gov.ua/>

При написанні лінгвістичної експертизи знання з юрислінгвістики застосовуються **в таких випадках:**

- **у кримінальному праві** – при розслідуванні злочинів, передбачених статтями, в яких злочинним вважається вербальне (усне) діяння: наклеп, образа, збудження ворожнечі та ненависті, приниження гідності за расовими, релігійними, націоналістичним та ін. ознаками;

- **у цивільному праві** – за позовними заявами про захист ділової репутації, честі та гідності, а також захист авторських, патентних, винахідницьких прав та ін.;

- **у трудовому праві** – за позовними заявами про образу працівника, публічні, трудові та професійні спори, про пропаганду екстремізму, тероризму, сексизму в робочий час, про недотримання прав та свобод працівника.

Наголосимо, в *Науково-методичних рекомендаціях із питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень* (2012 р.) зазначено, що лінгвістична експертиза мовлення поділяється на підвиди:

(1) Лінгвістична експертиза писемного мовлення.

Об'єктом дослідження *лінгвістичної експертизи писемного мовлення* є продукт мовленнєвої діяльності людини, відображений у писемній формі. Лінгвістична експертиза писемного мовлення враховує комплекс семантико-текстуальних завдань, що полягають у встановленні змісту термінологічних понять, наявних у тексті чи його фрагменті; науковій інтерпретації лексичного значення слова або словосполучення, використаних в тих або інших текстах; їх стилістичних конотацій, смислового навантаження, характеру інформації, що міститься в текстах (ідентифікація інформації як образливої, чи загрозової щодо конкретної особи / осіб), тобто вирішення питань мовленнєвого характеру, не пов'язаних зі встановленням фактичних даних про автора.

Питання, поставлені перед експертом, вирішуються ним із застосуванням спеціальних знань у галузі лінгвістики та використанням посібників, підручників, монографій, наукових

.....
 статей, словників, довідників, інших наукових джерел із мовознавства.

Експерт у галузі семантико-текстуальної діагностики тексту, не виходячи за межі спеціальних філологічних знань, відповідає на питання про наявність чи відсутність висловлювань, які містять заклики до певних протиправних дій із обов'язковою вказівкою на їх точність. Висновок експерта за результатами таких досліджень є констатацією об'єктивного змісту тексту з позиції спеціальних знань у галузі семантико-текстуальних експертних досліджень.

Орієнтовний перелік питань, **що вирішуються:**

1) *Які значення мають слова, словосполучення, фрази, зафіксовані в досліджуваному тексті?*

2) *Яким є об'єктивний зміст досліджуваного словосполучення, речення, тексту, групи текстів?*

3) *Чи містяться у тексті висловлювання, виражені у формі закликів до певних дій (вказати, яких саме)? Якщо так, то чи є ці заклики публічними (або який характер та форму мають ці заклики)?*

4) *Чи міститься в тексті інформація позитивного або негативного характеру щодо певної фізичної або юридичної особи?*

5) *Чи містяться в тексті висловлювання образливого характеру щодо певної особи?*

6) *Чи є висловлювання фактичним твердженням або оціночним судженням?*

Указане коло питань, що вирішується експертами-лінгвістами, не є вичерпним. Під час проведення семантико-текстуальної експертизи можуть вирішуватися й інші питання, що стосуються її предмета.

(2) Лінгвістична експертиза усного мовлення.

Об'єктом *дослідження лінгвістичної експертизи усного мовлення* є продукт мовленнєвої діяльності людини, відображений в усній формі і зафіксований у (відео) фонограмі. Ця експертиза за фактологічністю досліджуваного тексту

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

близька до експертизи аудіовідеозапису, але відрізняється складністю вирішуваних питань, зокрема щодо:

- ототожнення особи за лінгвістичними ознаками усного мовлення;

- визначення типу висловлювання (спонтанне, неспонтанне мовлення, озвучування тексту тощо);

- визначення в мовленні ознак імітації, рідної мови, спеціального викривлення мовних одиниць тощо.

Орієнтовний **перелік питань**, що вирішуються:

1) Чи брала участь особа в досліджуваній розмові, зафіксованій на (відео) фонограмі? Якщо так, то які слова та висловлювання промовлені саме нею?

2) Чи одна й та сама особа брала участь у досліджуваних розмовах?

3) Скільки осіб брали участь у розмові, зафіксованій на фонограмі?

4) Чи є мовлення досліджуваної особи підготовленим (завченим) чи спонтанним, непідготовленим? Чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки озвучування тексту?

5) Чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки імітації мовленнєвих навичок іншої людини або свідомої деструкції характерних ознак власного мовлення?

6) Чи є в мовленні особи ознаки іншої мови?

7) Чи є в мовленні особи лінгвістичні ознаки, що характеризують соціально-біографічні риси її особистості?

Під час проведення семантико-текстологічної діагностики тексту вирішуються питання, пов'язані з аналізом змісту мовлення особи (розмови), тобто питання, не пов'язані зі встановленням фактичних даних про особу мовця.

Орієнтовний перелік **типових питань та завдань**, що вирішуються експертом:

1) Чи є ознаки підтекстового (або подвійного) тлумачення слів та висловлювань в усному мовленні досліджуваної особи?

2) Чи містяться в мовленні досліджуваної особи публічні заклики (висловлювання) до певних дій (вказати, яких саме)?

3) Чи міститься в мовленні особи інформація позитивного або негативного характеру щодо певної фізичної або юридичної особи?

4) Чи є висловлювання особи фактичним твердженням або оціночним судженням?

Для встановлення ознак озвучування тексту в мовленні досліджуваної особи надаються зразки такого тексту, як правило, аналогічної тематики.

Вимоги щодо зразків усного мовлення особи, які перевіряються:

- збіг за мовою / мовленням досліджуваної особи та особи, зразки мовлення якої надані для ототожнення;

- дотримання *технічних* (звукозаписувальний пристрій у робочому стані, відстань до мікрофона і розташування відносно нього) та *акустичних умов* (відсутність сторонніх шумів, неодночасне мовлення кількох осіб) для якісного запису зразків, достатньо високої гучності мовлення особи;

- достатній обсяг мовленнєвого матеріалу (орієнтовно 5-10 хвилин мовлення особи, що перевіряється);

- створення умов для отримання зразків у формі розгорнутих висловлювань (але не коротких реплік-відповідей на питання).

Усний текст у лінгвістичній теорії співвідноситься з комплексом артикульованих ознак, що є постійними, відтворюваними, визначальними для його ідентифікації. Передусім ідеться про спонтанність (непідготовленість) усного мовлення і пов'язані з цим **мовні маркери**:

- відповідність нормі та фонетичним особливостям вимови комунікантів;

- особливості вимови шиплячих, дзвінких, м'яких приголосних;

- специфіка уживання певних голосних, спричинена регіональною приналежністю мовця;

- літературно-нормативна типовість чи регульована стильовим стандартом специфіка використання лексики української мови;

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

- наявність або відсутність літературної або народно-поетичної фразеології;
- здатність послуговуватися словотвірними і граматичними формами мови;
- використання непрямого порядку слів у реченнях;
- побудова висловлення відповідно до стилістичних норм і жанрових особливостей відповідної комунікації.

Лінгвіст-експерт, аналізуючи фонетичні особливості мовця / комунікантів, найчастіше зустрічається з необхідністю дати відповідь на питання:

1) *Чи має звукове мовлення комунікантів / мовця діалектні (територіальні чи соціальні) відмінності або ж є літературним?*

2) *Чи є у мовленні комунікантів / мовця специфічні (ідіостилістичні) характеристики вимови, які дозволяють ідентифікувати його мовлення як особливу персоніфіковану форму усної комунікації?*

3) *Які конкретно варіанти чи відмінності від норм літературної мови / вимови дозволяють твердити, що мовлення певної особи є нелітературним / діалектно чи соціально маркованим?*

4) *Що у мовленні особи свідчить про індивідуальні особливості вимови звуків, темпу мовлення, специфіку наголошення та інші фонетичні характеристики в усному спілкуванні індивіда?*

5) *Чи можна ідентифікувати фонетичні особливості індивіда з його рівнем культури / освіти, національністю, віком, сферою діяльності та ін.;*

6) *Чи можна встановити фонетичні характеристики мовлення індивіда, які є природними / набутими в соціумі або стилізованими з метою псевдоідентифікації?*

7) *Чи є усне мовлення індивіда лінійно рівним, переривчастим та що на це може впливати?*

Відповідний аналіз лінгвіста-експерта передбачає ґрунтовне знання запропонованого для наукової інтепретації матеріалу, необхідних фахових знань із історії, культури,

соціології, психології та ін. гуманітарних сфер. До аналізу можуть бути залучені як фрагменти усного тексту, так і завершене текстове повідомлення. Рівень доказовості в кожному випадку залежить від глибини і точності фахової аргументації, типологічності запропонованих для аналізу мовних фактів чи їх повторюваності, а також можливості співвіднести аналізовані мовні одиниці усного тексту з екстралінгвальними факторами, що зумовили появу тексту.

(А) Лексичний рівень аналізу усного тексту передбачає наукове дослідження віднесеності мовних одиниць до парадигмальних класифікацій слів та їх функціонально-стилістичної віднесеності: *загальнонавчана* – *спеціальна лексика* (термінологія, професіоналізми, наукова номенклатура та ін.); *літературно внормована* – *позалітературна лексика* (жаргонізми, просторіччя, вульгаризми та ін.), *стилістично-нейтральна* – *стилістично-маркована лексика*, *кодифікована* – *авторська лексика* та ін.

Типові питання, що ставляться перед лінгвістом-експертом, стосуються **роз'яснень семантики слова й точності його використання**: можливі аспекти аналізу полягають у науковій інтерпретації семантики слів – омонімів, багатозначних слів, віднесеності слова до практики використання в різних функціональних стилях, жанрах і комунікативних ситуаціях, термінологічності / нетермінологічності чи детермінологізації слова, авторському використанні слова, комунікативному зсуві слова як класифікаційного (видового / родового) поняття, семантичної кореляції слова зі словосполученням / аббревіатурою, тотожностей і розрізень у семантиці загальнонавчаного слова – прецедентного імені та ін.

(Б) Граматичний спектр дослідження усного тексту в аналізі лінгвіста-експерта зосереджується в більшості випадків на нормативному / ненормативному використанні мовцями категорій числа, роду, що призводить до конфліктних комунікативних ситуацій в особистому й міжособистому спілкуванні. Зокрема, неприйнятне в офіційно-діловому і

загалом публічному спілкуванні звертання на "ти"; поняттєво і стилістично помилкове позначення в науковому спілкуванні класів понять "масла", "жири" та ін. в однині (масло, жир та ін.); поплутування наголосів в офіційному спілкуванні (фОльга, зокрЕма, вИпадок, черговИй, фаховИй та ін.); можливі варіантні (відповідно до Правопису 2019 р. [3]) назви професій та приналежностей до національності, які традиційно послідовно вживаються в чоловічому або жіночому роді: *міністр* – *міністерка* (як фемінітив та як розмовна номінація озера в м. Києві), *столяр* – *столярка* (як фемінітив та як розмовний варіант столярного цеху), *пілот* – *пілотка* (як фемінітив та як літній формений головний убір у деяких військовослужбовців), *американець* – *американка* (як фемінітив та як гра в більярд), *іспанець* – *іспанка* (як фемінітив та як тяжка форма грипу), *турок* – *турка* (як фемінітив та як посудина з довгою ручкою для приготування кави), *українець* – *українка* (як фемінітив та як сорт озимої пшениці) та ін.

Вважаємо, що конфліктною та неоднозначною для лінгвіста-експерта постає ситуація строгої доведеності, що виникла у зв'язку з певною дерегуляцією традиції в сучасному нормуванні словотвірних можливостей української літературної мови. Відтак апелюючи типу *лаборантеса*, *деканка*, *аспірантша*, *дипломатша*, *професорша* / *професорка*, *військовиця*, *маркетологиня* та ін., що стилістично мають різні модальності – іронічно-оцінну як для сучасних професій, не співвідносних із соціальною ієрархією (*баронеса*, *козачка*, *цирюльничка* та ін.), віднесеності до родинно-сімейних зв'язків (*дружина академіка* – *академиша*, *дружина космонавта* – *космонавтиша* та ін.), чи марковану тільки розмовною сферою, не розвинутою в літературній традиції (*ректорка*, *фізичка*, *хімічка*, *аналітичка* та ін.). Наголосимо, що в медійній комунікації сьогодні все частіше виникають і активно функціонують такі одиниці [1], що також може ставати об'єктом для аналізу лінгвіста-експерта.

Типові питання, що ставляться перед лінгвістом-експертом у цьому аспекті, стосуються **тлумачення**

.....
контекстів, у яких вживаються різні мовні одиниці:
 множинні конфліктні ситуації в усному мовленні, до розв'язання яких долучається лінгвіст-експерт, виникають також і в граматичних порушеннях синтаксису – інверсією, логікою побудови речення, подвійним тлумаченням структурних частин речення та ін.

Важливо наголосити, що лінгвістичну експертизу усного / писемного тексту некоректно розглядати лише в контексті криміналістичної експертизи, зокрема авторознавчої чи почеркознавчої, або ж експертизи відеозвукозапису. На думку авторів, лінгвістична експертиза усного / писемного тексту може бути **самостійним типом лінгвістичної експертизи**, з відповідно виробленими критеріями та методологічними засадами щодо її проведення та апробації в судовій практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Медіалінгвістика : словник термінів і понять / Л.І. Шевченко, Д.В.Дергач, Д.Ю. Сизонов; за ред. Л.І. Шевченко. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2014.
2. Словник української мови: у 20-ти томах. URL: <https://sum20ua.com/>
3. Український правопис / НАН України. Київ : Наукова думка, 2019.
4. Шевченко Л.І., Сизонов Д.Ю. Текст як вербалізована свідомість в експертному аналізі. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2020. Вип. 41. С. 8-23.
5. Шевченко Л., Сизонов Д. Нові слова та фразеологізми в українських масмедіа: [словник]. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2017-2020.
6. Юрислінгвістика : словник термінів і понять / Л.І. Шевченко, Д.В.Дергач, Д.Ю. Сизонов, І.В. Шматко; за ред. Л.І. Шевченко. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2015.
7. Goletiani L. Recent Developments in Legal Linguistics in Russia and Ukraine. *Studi Slavistici*. 2011. 8(1). P. 241-262.

REFERENCES

1. *Medialinguistics : The dictionary of terms and concepts* (2014). [Medialinhvistyka : slovnyk terminiv i ponyat] / L.I. Shevchenko,

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика
.....

D.V. Derhach, D.Yu. Syzonov / Za red. L.I. Shevchenko. Kyiv: VPC "Kyiv's'kyj universytet" [in Ukrainian].

2. *Dictionary of the Ukrainian language* [Slovnnyk ukrai'ns'koi' movy]: u 20-ty tomah. URL: <https://sum20ua.com/> [in Ukrainian].

3. *Ukrainian spelling* [Ukrai'ns'kyj pravopys] / NAN Ukrai'ny. Kyi'v : Naukova dumka, 2019. [in Ukrainian].

4. Shevchenko, L., & Syzonov, D. (2020). *Text as a verbalized consciousness in expert analysis* [Tekst jak verbalizovana svidomist' v ekspertnomu analizi]. *Current Issues of Ukrainian Linguistics: Theory and Practice*, 41, 8-23. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2020.41.8-23> [in Ukrainian].

5. Shevchenko, L., & Syzonov, D. (2017-2020). *New words and phraseologisms / idioms in the Ukrainian mass media: dictionary* [Novi slova ta frazeologizmy v ukrainskyh mass media]. Kyiv : "Kyivskyj universytet". [in Ukrainian].

6. *Legal linguistics : The dictionary of terms and concepts* (2015) [Juryslingvistyka : slovnnyk terminiv I ponyat] / L.I. Shevchenko, D.V. Derhach, D.Yu. Syzonov, V.I. Shmatko ; za red. L.I. Shevchenko. Kyiv: VPC "Kyiv's'kyj universytet" [in Ukrainian].

7. Goletiani L. (2011). Recent Developments in Legal Linguistics in Russia and Ukraine. *Studi Slavistici*. 8(1). 241-262. https://doi.org/10.13128/Studi_Slavis-10532 [in English].

Дата надходження до редакції – 02.03.2021

Дата затвердження редакцією – 19.04.2021